

Amaia Inza EHUko Lan Harremanen eta Gizarte Langintzaren Fakultateko dekanuari elkarrizketa

1. Zergatik hartzen du parte UPV/EHUko Lan Harremanen eta Gizarte Lanaren Fakultateak aberastasunaren bidezko banaketari buruzko behatoki batean?

Gure Fakultateak ToShare Behatokian duen inplikazioa bizi garen gizartearen diagnostiko zehatz batetik dator. Ezinbestekoa da unibertsitatetik aldaketa soziala behatzea eta gure egunerokotasunean desberdintasunek hainbat kolektibotan duten eraginari buruzko eztabaidak sartzea.

Gogoan izan behar dugu Europako herrialdeetan gizarte-berdintasunaren funtsezko tresna ongizate-estatuia izan dela, bigarren mundu-gerraren ondorengo hamarkadetan osotasuna lortu zuena. Eskubide sozialak unibertsalizatzeko proiektua zen. Produkzio-katean parte hartzeko baldintzak zirela eta, desabantaila-egoeran zeuden taldeak berdinago bihurtzea zuen helburu. Adostasun ideologiko esplizitu batean oinarritzen zen hura mantentzeko eta hedatzeko.

Gaur egun, zalantzan jartzen dira bai babes-eskaintzan estaldura zabala izatea, bai berdintasuna lortzea bera egungo gizartearen idealak izatea. Ezagutzaren ekonomian eta herrialdeek merkatura bideratutako neurriak hartzeko jasaten duten presioan oinarritutako gizarte postindustrialak gizarte-politikako gastuak murriztera behartzen du. Horren ondorioz, ongizate-estatuaren distira handieneko garaiko ohiko lan-merkatua bermatzeko neurriak birplanteatzen dira. Gero eta gehiago, politika sozialak ekonomiari eragiten dioten baliabide gisa justifikatu beharko dira, eta eraginkortasunaren bidez legitimatuko dira. Zalantzan jartzen dira gizarte-herritartasunaren printzipioan oinarritutako unibertsaltasun-irizpideen funtzionaltasuna, efikazia eta ekitatea ere, hondar-sistema indibidualista eta premia-frogapenean oinarritutakoa lortzeko aldaketa bultzatuz. Irtenbide kolektiboak alde batera uzten dira, norbanakoen premiak asetzeko, eta desarautzea eta pribatizazioa indartzen dira. Gainera, neoliberalismoak prozesu globalizatzailerak zuzentzeko duen modua eskala handiko ingeniari sozial handinahia da, eta gaur egun ez dago programa erreformistarik arrakastarako aukerarik, gertatutako

aldaketa asko atzeraezinak direla ulertu ezean. Horrek guztiak sistema desberdina legitimatu du.

2. Zergatik dira arazo aberastasun-metaketa eta horrek sortzen duen desberdintasuna?

Nahiz eta gizarte-eskubideak hedatu, irizpide honen arabera egin ziren: desberdintasun ekonomiko eta sozialak zeuden bitartean, ezin izango litzateke bidezko sistema bat lortu, gaur egun, gizarte-eskubideen unibertsalizazioa ez da elementu erabakigarria eskubide horiek legitimatzeko. Sistemak herritarren babes prekarioarekin jarrai dezake, lan-merkatuarekiko kalteberatasun-egoeren aurrean.

Hori guztia, ezagutzaren ekonomiak, produktibitatearen eta hazkunde ekonomikoaren sortzailetzat jotzen denak, lan-indar malgua eta gaitua eskatzen duen testuinguru batean, ekonomiaren etengabeko behar aldakorretara erraz egokitu ahal izango dena. Askotan, diru-sarreraren desberdintasunetaranzko eta lan-merkatuaren ezegonkortasuneranzko joeren ondorioz, enpleguak lortutako diru-sarrerak jada ez dira nahikoa pobreziarik gabeko existentzia ziurtatzeko.

Testuinguru horretan, askoz ere irmoagoa da eskubide sozialak aukera-berme gisa definitzeko ahalegina. Horrekin batera, ongizatea lortzeko erantzukizun indibidualak duen eginkizunaren ondorioz, pertsonen destinoa askoz ere lotuago dago lan-merkatuko posizioarekin. Ongizate-estatuaren zeregina berriz definituko da, arlo sozialaren produktibitatea bilatuz eta gizarte-bazterkeriari aurre egiteko bitartekoen banatzaile gisa, lan-merkatutik etengabe urruntzearen ondorioz sortuko litzatekeena. Bien bitartean, arazoaren indibidualizazioak kolektiboa arazo komunaren aurrean babesteko ideia ahultzen du.

3. Zein dira proposatutako irtenbideak?

Aurrekoa Europako herrialde gehieneko egoera komun batean koka daiteke, non aldaketa honako hau den: publikoki hornitutako onuren hurbilketa

unibertsal baten testuinguruan kokatutako politikak, lana merkatuaren gorabeheretatik babesteko diseinatuak eta eskubide sozial gisa irmoki sostengatuak, hurbilketa selektibo batean kokatutako politikak, lan-indarraren eta erantzukizun indibidualaren parte-hartzea sustatzeko diseinatutako horniduren hornidurarako. Hau da, gizarteak ezin izango du prebenitu bere bizitzako une jakin batean pertsona batzuk baldintza prekarioetan egotea, erronka izango da hori iraunkorra izatea saihestea, herritarrak harrapatzea, haien aukera guztiak kaltetu ahal izateko. Adibidez, Europar Batasunak bultzatutako gizarte-inbertsioaren estrategiaren kasua da, herritarren produkzio-potentziala aktiboki mobilizatzea bilatzen duena. Helburua aktibazio-politikak ezartzea da, eta egoera problematikoek eztanda egiten dutenean ondorioei aurre egin behar dietenak ordezkatzeko. Baldintzarik gabeko prestazioetan atsedean hartu beharrean, aurrezkoa, hezkuntza-baliabideen erabilera eta inbertsio pertsonalerako beste aukera batzuk sustatzera bideratu beharko lirateke politikak. Giza potentzialaren laborantza horrek, ahal den neurrian, gertakarien osteko birbanaketa ordezkatu beharko luke. Aktibazio horrek aukera emango lieke pertsonari eta familiei beren ongizatearekiko erantzukizunari eusteko, merkatuko diru-sarreraren bidez, etekin pasiboen bidez baino gehiago. Berdintasunaren definizioa aldatzen da, aukera-berdintasunaren ideia liberal batean irmoago murgiltzeko, eta, beraz, etorkizuneko bizi-aukerei buruzko ikuspegi batean. Galdera da zer gertatzen den lehiatu ezin diren pertsonekin, prekaritatearen eta bazterkeriaren gurgil zoroan egongo direnekin, uko egiten baitzaio muturreko egoera horiek sortzen dituzten prozesuak aintzat hartzeari eta horietan esku hartzeari. Azken hori bezalako gizarte-inbertsioaren ikuspegi liberalagoak zaildu egiten du birbanaketa-tresnen elkartasuna sektore behartsuenetara bideratzea.

Horregatik, Oinarrizko Errenta Baldintzagabearen planteamenduek ideia berdintzailea berrartzea eta lehen planoan jartzea dakarte, hau da, herritarrak desberdintasunaren inpaktuetatik babestea gizarte osoaren zeregina eta erantzukizuna dela.